Juha Ruippo
MTK ry
PL 510
00101 Helsinki

LAUSUNTO

20.10.2021

Eduskunnan verojaosto
sara.kuitunen@eduskunta.fi

Asia: U 57/2021 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi hiilirajamekanismista (hiilirajamekanismi, CBAM)

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry. kiittää mahdollisuudesta lausua täydentäviä näkökulmia U 57/2021 vp Valtioneuvoston kirjelmään eduskunnalle hiilirajamekanismista (hiilitulleista/CBAM).

U 57/2021 vp Valtioneuvoston kirjelmässä muotoiltu Suomen kanta kuvaa hyvin valmistelun vaikeutta ja keskeneräisyyttä. Hiilirajamekanismi on tärkeä osa komission uutta kauppapolitiikan strategisen autonomian tavoitetta. Periteisen kauppapolitiikan laajennuksina komissio esitti käsittelyssä olevan hiilirajamekanismin lisäksi tuotteiden metsäkatomerkintöjä ja yritysten riittävän huolellisuuden periaatetta tukevaa due diligence lainsäädäntöä.

Tasavertaisen kilpailuasetelman turvaamiseksi 55-valmiuspaketin yhteydessä tarvitaan toimenpiteitä kirjelmässä kuvatun hiilivuodon estämiseksi. Valtioneuvoston kirjelmä kuvaa hyvin WTO-kelpoisen hiilitullivalmisteluprosessin ja vaikutusarvioiden tekemisen vaikeutta.

Ajankohtaisena täydentävinä näkökulmina haluamme nostaa seuraavia asioita lähinnä lannoitteiden hiilirajamekanismia koskien:

1. Energian hinnannousu

Viimeaikaista energian hinnan nousua voidaan pitää odottamattomana, mutta toisaalta hyvänä esimerkkinä hiilirajamekanismin haasteista. Kun tavoitteena on ennakoitavuuden parantaminen, luodaan hiilirajamekanismilla hyvä puite pitkäjänteiselle työlle. Toisaalta on kuitenkin valmistelussa huomioitava keinot, joilla voidaan reagoida markkinoiden nopeisiinkin hintamuutoksiin.

Tällä hetkellä on mm. näkyvissä, että monet isot eurooppalaiset toimijat (Yara, Borealis ja BASH) ovat pysäyttämässä oman lannoitetyppituotantonsa energian hinnannousun takia, mikä aiheuttaa merkittävän häiriön maatalouden tuotantopanosmarkkinoille. Nyt viljelijöille tarjolla olevat lannoitteet ovat Suomessa historian kalleimpia.

2. Muut tuontikustannuksia nostavat tuontikustannukset

EU on jo pitkään käyttänyt lannoitemarkkinoilla polkumyyntitulleja eurooppalaisen tuotannon turvaamiseksi. Perusteena on käytetty edullista maakaasun hintaa eli käytännössä ns. hiilivuotoa. EU-alueen viljelijöille nykyinen toimintamalli aiheuttaa tutkimusten mukaan jo ennen energian hinnan voimakasta nousua n. 1 miljardin euron lisäkustannukset vuodessa.

Valtioneuvoston kirjelmässä todetaan, että hiilirajamekanismi ei ota kantaa muihin samoihin tavoitteisiin pyrkiviä mekanismeja. 55-valmiuspaketin hallinnan kannalta on välttömätöstä, että eri mekanismien yhteisvaikutus on päätöksenteon pohjana.

3. Luotettavan data haasteet ja vaikutus sertifikaattien tarpeeseen

Toimijoiden tasavertaisessa kohtelussa on nostettu esille, miten hiilirajamekanismi lasketaan ja miten otetaan huomioon mm. toimijan käyttämä teknologia. Valtioneuvoston kirjelmässä viitataan mm. ulkomailla maksettujen päästömaksujen vähentäminen mekanismin maksusta. Jos käytetään keskiarvolukuja, niin ilmeisesti sama menettely pitää olla käytettävissä toimijoille, jotka käyttävät vähemmän päästöjä tuottavaa teknologiaa. Tämä voi sisältyä viittaukseen yksilöidystä datasta.

Toinen haastava kysymys on luotettavan datan saatavuus laajennettaessa CBAM-menettelyä. Kokemuksemme mukaan jo nykyisellään suomalaisen data on vertailukelpoisesti laajaa, mutta sillä perusteella ei vielä voida luotettavasti käyttää laskennassa.

Datan luotettavuus ja mitattavien parametrien riittävyys todentamaan ilmastovaikutukset ovat varmasti yksi keskeisimmistä riitojen aiheista tulevaisuudessa. WTO-tasolla puhutaan paljon läpinäkyvyydestä ja sen lisäämistarpeesta, jotta sitoumuksilla olisi todennettavuus. CBAMin pohjalla oleva laskenta on yksi iso epävarmuuden ja läpinäkyvyyden puutteen lähde.

4. Päätuotteen rajaus

Valtioneuvoston kirjeessä kuvataan teräksen rajausta mm. romuautoesimerkillä. Toisaalta laajennuskeskusteluissa törmätään nopeasti, millä painoarvolla esimerkiksi lannoitteiden hiilitulli vaikuttaa lopputuotteidenkauppaan, kuten vilja. Tärkeää on siis määrittää myös, missä on raja-arvo, jolla vaikuttavuus on merkittävä. Käytännössä tämä tulee vastaan esimerkiksi viljan tuonnissa, kun Mustanmeren alueelta päästää toimittamaan huomattavasti erilaisella kustannusrakenteella tuotteita EU:n sisämarkkinoille.